Oppgave 4 : FYS 120 - linjespesifikk del

Fysiske konstanter og definisjoner:

Vakuumpermittiviteten: $\epsilon_0 = 8{,}854 \times 10^{-12}\ \mathrm{C^2/Nm^2}$

a) Hva er det elektriske potensialet i sentrum av kvadratet (punktet P)? Anta at $q_1 = +1{,}0$ nC, $q_2 = -2{,}0$ nC, $q_3 = 3{,}0$ nC og $q_4 = 2{,}0$ nC, og at $a = 0{,}1$ m.

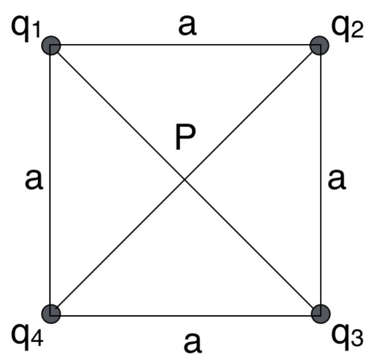

La avstanden mellom punktet P og hver av de fire ladningene være d. Da er det totale potensialet i P gitt ved:

$$V_\mathrm{P} = \frac{1}{4\pi\epsilon_0}\sum_{i=1}^{4}\frac{q_i}{r_i} = \frac{1}{4\pi\epsilon_0}\cdot\left(\frac{q_1}{d}+\frac{q_2}{d}+\frac{q_3}{d}+\frac{q_4}{d}\right)$$

Avstanden d er gitt ved bruk av Pythagoras: $a^2 + a^2 = (2d)^2$, dvs at $d = a/\sqrt{2}$. Potensialet er da:

$$V_\mathrm{P} = \frac{\sqrt{2}}{4\pi\epsilon_0 a}(q_1 + q_2 + q_3 + q_4)$$

$$= 9\times 10^9\,\mathrm{Nm^2/C^2}\frac{\sqrt{2}}{0{,}1\,\mathrm{m}}\cdot(1{,}0 + (-2{,}0) + 3{,}0 + 2{,}0)\times 10^{-9}\,\mathrm{C} = \underline{\underline{509\,\mathrm{V}}}$$

b) To konsentriske kuleskall laget av elektrisk ledende materiale ligger som vist på figuren. Det minste kuleskallet har en indre radius r_1 og en ytre radius r_2, og en total ladning på $+Q$. Det ytterste kuleskallet har indre radius r_3 og ytre radius r_4, og en total ladning på $+3Q$.

Finn det elektriske feltet, både størrelse og retning, i følgende områder: $r < r_1$, $r_1 < r < r_2$, $r_2 < r < r_3$, $r_3 < r < r_4$ og $r > r_4$. Lag en figur som skisserer hvordan den radielle komponenten av det elektriske feltet varierer som funksjon av r.

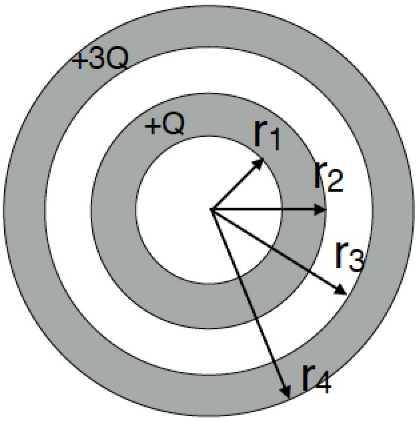

Bruker Gauss lov og legger gaussflater som er kuleskall med overflateareal A i de fem nevnte områdene. Det elektriske feltet er E. Gauss lov er da $E \cdot A = \frac{Q_{\text{netto}}}{\epsilon_0}$, der Q_{netto} er netto ladning innenfor kuleskallet.

i) $r < r_1$:

$$E \cdot A = \frac{Q_{\text{netto}}}{\epsilon_0}.$$

$Q_{\text{netto}} = 0$, så derfor er $\underline{\underline{E\,(r < r_1) = 0}}$

ii) $r_1 < r < r_2$:
Dette kuleskallet ligger *inni* lederen, og i en elektrostatisk situasjon slik som her, er det elektriske feltet $E = 0$ inni det ledende materialet. Vi har derfor at $\underline{\underline{E\,(r_1 < r < r_2) = 0}}$.

iii) $r_2 < r < r_3$: Netto ladning innenfor dette kuleskallet er $+Q$, og Gauss lov blir:

$$E \cdot A = \frac{Q}{\epsilon_0},$$

der $A = 4\pi r^2$. Dette gir at $\underline{\underline{E\,(r_2 < r < r_3) = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0 r^2}\text{, og retning radielt utover.}}}$

iv) $r_3 < r < r_4$: Dette kuleskallet ligger *inni* lederen, og i en elektrostatisk situasjon slik som her, er det elektriske feltet $E = 0$ inni det ledende materialet. Vi har derfor at $\underline{\underline{E\,(r_1 < r < r_2) = 0}}$.

v) $r > r_4$: Netto ladning innenfor dette kuleskallet er $Q_{\text{netto}} = +Q + 3Q = +4Q$, og Gauss lov er da:

$$E \cdot A = \frac{4Q}{\epsilon_0},$$

som gir at det elektriske feltet er $\underline{\underline{E\,(r > r_4) = \frac{Q}{\pi\epsilon_0 r^2}\text{, retning radielt utover.}}}$

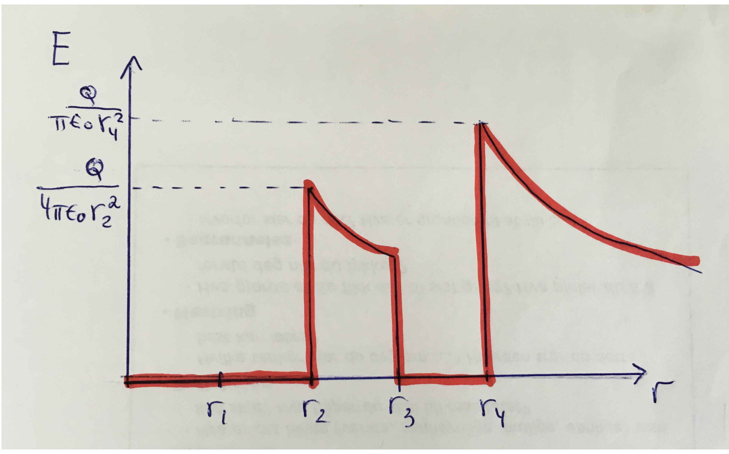

c) For kuleskallene i oppgave b), hva er den totale ladningen på de indre og ytre overflatene av de to kuleskallene?

i) Innerste kuleskall, indre overflate: Legger en gaussflate inni innerste kuleskall. Vi vet at $E = 0$ inni lederen, Gauss lov gir da:

$$E \cdot A = \frac{Q_{\text{netto}}}{\epsilon_0} \rightarrow Q_{\text{netto}} = 0,$$

altså at netto ladning innenfor gaussflaten er lik null. Dette betyr at ladningen på indre overflate også er lik null: $\underline{\underline{Q_{r1} = 0}}$.

ii) Innerste kuleskall, ytre overflate: Kuleskallet har netto ladning $+Q$, og ladningen på indre overflate er lik null. Fordi $E = 0$ inni kuleskallet må all ladning ligge på den ytre overflaten. Altså er ladning på ytre overflate $\underline{\underline{Q_{r2} = +Q}}$.

iii) Ytterste kuleskall, indre overflate: Legger en gaussflate inni ytterste kuleskall. Vi vet at $E = 0$ inni lederen, og Gauss lov gir da:

$$E \cdot A = \frac{Q_{\text{netto}}}{\epsilon_0} \rightarrow Q_{\text{netto}} = 0,$$

altså må netto ladning innenfor gaussflaten være lik null. Gaussflaten omslutter innerste kuleskall som har ladning $+Q$. La Q_{r3} være ladning på indre overflate, da må vi ha at $Q_{\text{netto}} = +Q + Q_{r3} = 0$ som gir at ladningen på indre overflate er $\underline{\underline{Q_{r3} = -Q}}$.

iv) Ytterste kuleskall, ytre overflate: Hele skallet har netto ladning $+3Q$, indre overflate har ladning $-Q$. Fordi $E = 0$ inni lederen, må ladningen på ytre overflate være $\underline{\underline{Q_{r4} = +4Q}}$.

d) En parallellplatekondensator har kapasitans 880 pF. Ladningen på hver plate er 2,3 μC.

i) Hva er spenningen over platene?

ii) Avstanden mellom platene dobles mens ladningen holdes konstant, hva er nå kapasitansen og spenningen mellom platene?

iii) Hvor mye arbeid må gjøres for å doble avstanden mellom platene?

i) Spenningen over platene er:

$$V = \frac{Q}{C} = \frac{2{,}3 \times 10^{-6}\,\mathrm{C}}{880 \times 10^{-12}\,\mathrm{F}} = \underline{\underline{2{,}6\,\mathrm{kV}}}.$$

ii) Kapasitansen er gitt ved $C = \epsilon_0 A/d$, der A er arealet av platene og d er avstanden mellom dem. Dersom d øker til $2d$, vil kapasitansen halveres til $\underline{\underline{C/2 = 440\,\mathrm{pF}}}$. Spenningen vil da dobles til $\underline{\underline{Q/(C/2) = 2V = 5,2\,\mathrm{kV}}}$.

iii) For å doble avstanden mellom platene må det gjøres et arbeid som tilsvarer endring i energi: Med avstand d er energien lagret i kondensatoren $U = Q^2/2C$, med avstand $2d$ er energien $U = Q^2/2(C/2) = Q^2/C$. Arbeid W er lik endring i energi:

$$W = \Delta U = \frac{Q^2}{C} - \frac{Q^2}{2C} = \frac{Q^2}{2C} = \frac{(2{,}3 \times 10^{-6}\,\mathrm{C})^2}{2 \cdot 880 \times 10^{-12}\,\mathrm{F}} = \underline{\underline{3{,}0 \times 10^{-3} J}}.$$

Arbeidet er positivt fordi man må tilføre energi for å øke avstanden mellom platene. (Det er også mulig i denne oppgaven å bruke de andre uttrykkene for energi $U = \frac{QV}{2}$ eller $U = CV^2/2$.)

e) En lang leder fører en strøm på 4,7 A. Lederen ligger i et magnetfelt der $\vec{B}$ peker rett ut av papiret. Finn størrelse og retning på den magnetiske krafta som virker på lederen. Den magnetiske feltstyrken er $B = 0{,}2$ T.

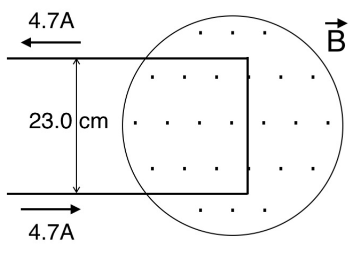

Bruker at kraften er gitt ved $\vec{F} = I\vec{l} \times \vec{B}$, der $\vec{l}$ er en lengdevektor som peker i samme retning som strømmen I. Figuren viser at $\vec{F_1}$ og $\vec{F_2}$ kansellerer hverandre, og det er bare $\vec{F}_3$ som bidrar til kraften: $F = F_3 = IlB = 4{,}7\,\mathrm{A} \cdot 23{,}0 \times 10^{-2}\,\mathrm{m} \cdot 0{,}2\,\mathrm{T} = \underline{\underline{0{,}22\,\mathrm{N}}}$.